

зовнішність та поведінка. У цей час у молодих етнічних українців буде вираженим низький рівень значимості національної ідентичності, основними підставами національної ідентичності виступатимуть: мова, місце народження, національність батьків.

Для дослідження соціальної ідентичності молодих поляків та українців доцільним є використання наступних методик:

- тест М. Куна та Т. Макпартленда «Хто Я?», який дозволяє вивчити змістові характеристики ідентичності особистості;
- модифікована методика діагностики етнічної ідентичності Дж. Фінні, яка дає змогу визначити рівень вираженості національної та етнічної складової соціальної ідентичності особистості.

Таким чином, отримані результати теоретичного дослідження вказують на необхідність подальшого дослідження проблеми соціальної ідентифікації української та польської молоді, розробки практичних рекомендацій та спеціалізованих психологічних заходів щодо подолання проявів деструкції соціальної ідентичності молодих українців та поляків. Доцільним можна вважати продовження досліджень в означеному напрямку та емпіричного вивчення національної та етнічної ідентичності української і польської молоді.

Література

1. Баранова Т.С. Теоретические модели социальной идентификации личности. — М. : 1993. — С. 35-46.
2. Вільчинська І.Ю. Українство у пошуках етнічної та національної ідентичності // Держава і право: Збірник наук. праць. — 2001. — Вип. 10. — С. 487-492.
3. Нагорна Л. Національна ідентичність: український феномен в історичній ретроспективі // Розбудова держави. — 1997. — №7-8. — С. 46-51.
4. Урнов М. О национальной идентичности // Вестник Московской школы политических исследований. — 1996. — №6. — С. 11-18.
5. Ядов В.А. Социальная идентификация в кризисном обществе // Социологический журнал. — 1994. — №1. — С.35-51.
6. Prielzel I. National Identity and Foreign Policy: Nationalism and Leadership in Poland, Russia, Ukraine. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. — 443p.
7. Stompka Piotr. The Sociology of Social Change. Oxford: Blackwell Publishers, 1993.

РОЗРОБКА ОПИТУВАЛЬНИКА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЙ РЕАГУВАННЯ ЮНАЦТВА НА НЕБЕЗПЕКУ ЩОДО УРАЖЕННЯ ВІЛ

Сенкевич Вікторія Генріхівна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
Науковий керівник – доктор психологічних наук,
проф. Журавльова Лариса Петрівна

Аналіз контекстів поширення епідемії ВІЛ/СНІДу в українських реаліях останніх років акцентує увагу на високій вразливості молоді до ураження ВІЛ. Молоді українці 15-24 років вимагають особливої уваги внаслідок їх недостатньої обізнаності про шляхи передачі ВІЛ, низької активності в проходженні обстеження на ВІЛ-інфекцію на тлі високих поведінкових ризиків та низької залученості до профілактичних програм [1,10]. Наразі недостатня ефективність попередніх превентивних втручань у попередженні інфікування ВІЛ серед молоді вимагає перегляду усталених інтервенцій формування безпечної поведінки. Їх

розробці має передувати ґрунтовне вивчення психологічних механізмів, які покладені в основу оптимального реагування юнацтва на небезпеку ураження ВІЛ.

Попередній авторський науковий пошук дозволив концептуалізувати розмаїття реагування молоді на небезпеку щодо ураження ВІЛ у вигляді окремих стратегій реагування, у яких поєднано процес емпатування та контроль над ризиком інфікування ВІЛ [3;4;5]. З-поміж усіх стратегій реагування на небезпеку виокремлено: адаптивну (*асертивну*), умовно адаптивну (*фобічну*) та дезадаптивні (*ігноруючу та агресивну*) [5].

Необхідність окремого діагностичного інструментарію для вимірювання кількісно-якісних показників вибору стратегії реагування на небезпеку в юнацькому віці обумовила розробку спеціального опитувальника. Теоретичний конструкт опитувальника ґрунтується на взаємозв'язку між контролем над ризиком інфікування ВІЛ та емпатійністю, що відображається у варіантах реагування у площині певної стратегії [3;5]. Опитувальник складається із десяти ситуаційних задач та чотирьох запропонованих варіантів реагування на кожну із них, що дозволяє визначити співвідношення та превалювання чотирьох стратегій реагування на небезпеку ураження ВІЛ. Варіанти реагування окремо презентують кожну з чотирьох стратегій:

- контрольоване і емпатійне реагування (*асертивна стратегія*);
- неконтрольоване і емпатійне реагування (*ігноруюча стратегія*);
- контрольоване і неемпатійне реагування (*фобічна стратегія*);
- неконтрольоване і неемпатійне реагування (*агресивна стратегія*).

Ситуації щодо небезпеки ураження ВІЛ визначалися та формулювалися із залученням експертів (5 фахівців медичної, соціальної, педагогічної та психологічної сфер надання профілактичних послуг з ВІЛ/СНІДу). Експертна оцінка стосувалася змістовної сторони опитувальника, відповідності предмету дослідження, варіативності стратегій, обсягу і тривалості проведення дослідження. Ситуації реагування розроблялися за аналогією до опитувальника діагностики емпатії Л.П.Журавльової [2], що дозволило оцінити здатність суб'єкта до взаємодії або протидії об'єкту у ситуаціях небезпеки ураження ВІЛ.

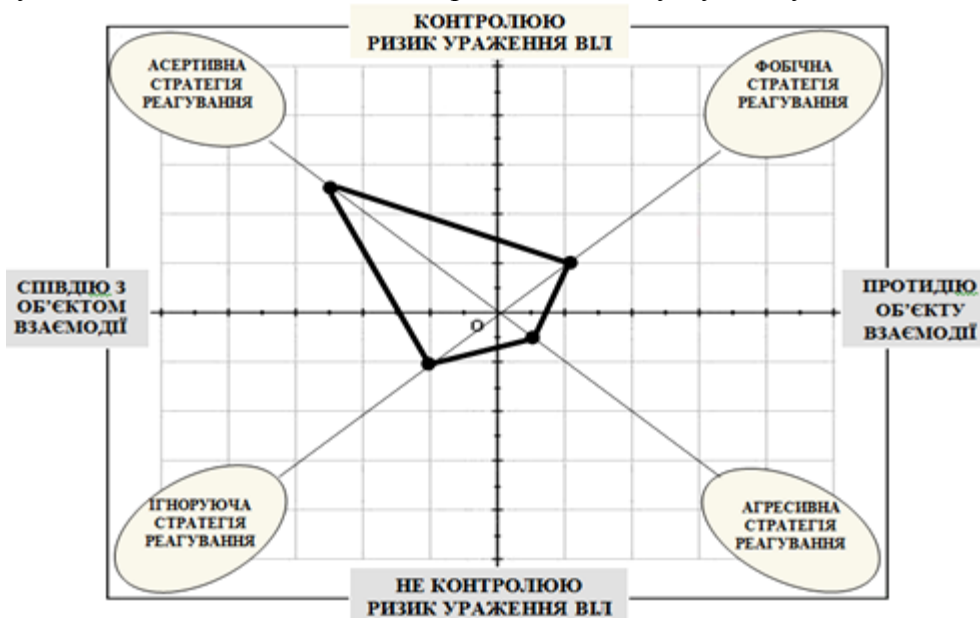

Рис.1. Індивідуальний профіль вибору стратегії реагування на небезпеку ураження ВІЛ

Контроль над ризиком інфікування ВІЛ встановлювався по факту визнання ризикованої поведінки у запропонованих ситуативних умовах. Кожен респондент міг обрати один варіант відповіді. Підрахунок загальної кількості відповідей по кожній з десяти ситуацій дозволив

встановити у респондента переважаючу стратегію реагування на небезпеку щодо ураження ВІЛ. Наведемо приклад: респондент із загальної кількості варіантів у двох ситуаціях надав перевагу *фобічному*, у двох – *ігноруючому*, в одній – *агресивному* і у п'яти – *асертивному* реагуванням (рис.1).

Апробація опитувальника проводилася у жовтні 2018 року на вибірці у 150 респондентів віком від 15 до 20 років, серед яких 72 хлопці та 78 дівчат. Для врахування думки респондентів їм пропонувалося додатково надати свій варіант відповіді, а також залишити відгук про якість формулювання змістовної частини опитувальника.

Аналіз результатів первинної апробації опитувальника:

1. Проведене дослідження свідчить про достатню змістовну конструктивність опитувальника, його зрозумілість та відповідність віку респондентів.
2. Опитувальник дозволяє виявляти тенденції та співвідношення стратегій реагування.
3. За результатами первинного опитування встановлено, що найбільшу кількість виборів у всіх групах респондентів отримала *асертивна* стратегія реагування, що потребує додаткового включення в опитувальник шкали ширості (табл.1).

Таблиця 1

Середні значення показників стратегій реагування на небезпеку щодо ураження ВІЛ у групах респондентів за віком та статтю

		<i>Асертивна</i>	<i>Фобічна</i>	<i>Ігноруюча</i>	<i>Агресивна</i>
Хлопці (n=72)	15-16 років (n=22)	3,69	2,90	1,51	1,90
	17-18 років (n=30)	5,09	2,37	1,27	1,27
	19-20 років (n=20)	4,30	1,65	2,35	1,70
Дівчата (n=78)	15-16 років (n=28)	4,86	3,07	0,71	1,36
	17-18 років (n=30)	5,67	1,70	1,53	1,10
	19-20 років (n=20)	4,85	2,30	1,35	1,50

Після проведення етапу первинної апробації вбачаємо перспективу у перевірці психометричних характеристик опитувальника: валідності, надійності та достовірності.

Література

1. ВІЛ-інфекція в Україні: Інформ. бюл./ ДУ «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України», ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В.Громашевського НАМН України». – Київ. 2018. – №49. – 121с.
2. Журавльова Л.П. Діагностика емпатії та її форм у підлітковому та юнацькому віці / Л.П. Журавльова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім.М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 31(55). – С. 154-161.
3. Журавльова Л.П., Сенкевич В.Г. Емпіричне дослідження емпатійності у структурі реагування молоді на небезпеку щодо ураження ВІЛ / Л.П.Журавльова, В.Г.Сенкевич // Наукові записки. Національного університету «Острозька академія» Серія «Психологія» / ред. кол.: І.Д. Пасічник, Р.В. Каламаж, Л.В. Засєкіна та ін. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – Вип. 2. – С. 39-54.
4. Сенкевич В.Г. Вікові відмінності у психологічному реагуванні на небезпеку щодо ураження ВІЛ / В.Г. Сенкевич // Наука і освіта. Випуск. «Психологія» – Одеса. – 2016, №5/СХХХХVI.– С.238-246.

5. Сенкевич В.Г. Структуризація феномену небезпеки щодо ураження ВІЛ / В.Г. Сенкевич // Наука і освіта. Спецвипуск. «Психологія особистості: теорія, досвід, практика» – Одеса. – 2013, №7/СХVII.– С.80-86.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ПОВНИХ ТА НЕПОВНИХ СІМЕЙ

Сидухіна Аліна Олегівна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
Науковий керівник – канд. філософ. наук,
доц. Пирог Ганна Володимирівна

Проблема вивчення професійного самовизначення особистості є однією з найважливіших науково-практичних проблем сучасної психології, оскільки проблема вибору професії, уточнення цього вибору час від часу постає протягом трудового життя кожної людини. Крім того, багато випускників школи часто обирають професію випадково, опиняючись не в змозі мотивовано обґрунтувати свій вибір.

Для дослідження професійного самовизначення старшокласників з повних сімей та неповних сімей ми використали методика Диференціально-діагностичний опитувальник (ДДО) Є.О.Клімова та методика «Карта інтересів» А.Є.Голомштока в модифікації Г.Резапкіної.

Аналіз отриманих даних за методикою ДДО показав, що найчастіше старшокласники з повних сімей обирають професії типу «Людина – Техніка» – 65% досліджуваних (рис. 1). На другому місці – тип професій «Людина – Людина», на третьому «Людина – Знакова система», на четвертому «Людина – Художній образ», на п'ятому «Людина - Природа».

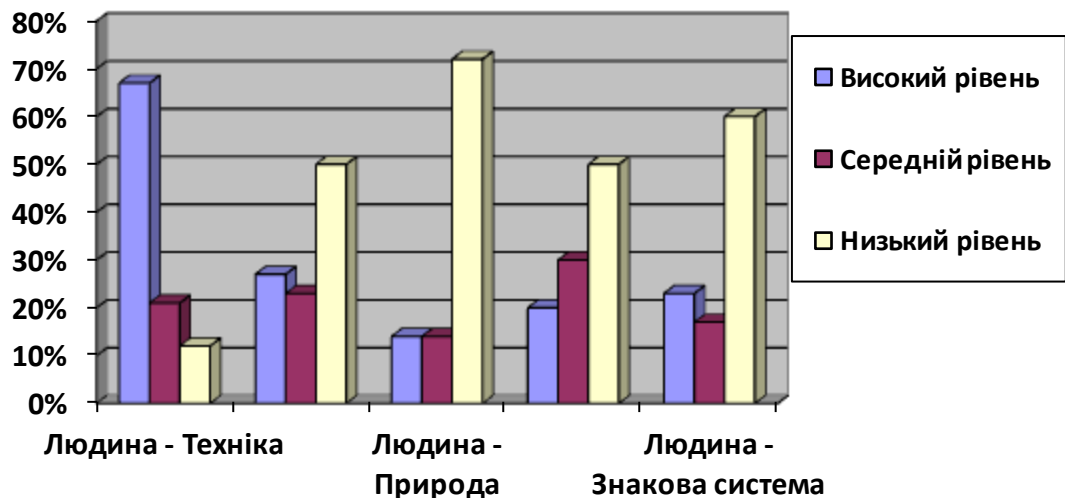

Рис.1. Схильності до професій старшокласників з повних сімей (за методикою ДДО)

Професії типу «Людина – Природа» старшокласники з повних сімей відзначили найменш актуальними для себе – 70% досліджуваних виявили низький рівень інтересу до професій даного типу.